

FORORD

I rækken af aktuelle sprogvidenskabelige temaer som NyS tager fat i, er turen kommet til *funktionel grammatik* – en forskningsretning der i løbet af 80'erne er vokset frem på universiteter verden over og i de senere år har slået rod herhjemme. Københavns Universitet har således i flere år været hjemsted for en tværfaglig funktionel grammatik-kreds af forskere fra hovedstadsområdet, en særlig 'københavnerkreds'.

Ud fra en snæver betragtning er den funktionelle grammatik et opgør med transformationsgrammatikken (i alle dens afskygninger), der tidligere har været fremherskende, især i den angelsaksiske del af verden. Hvor den chomskyanske skole har stræbt efter at beskrive sprogets grammatiske side som en selvstændig, autonom struktur, dér tager den funktionelle grammatik udgangspunkt i sprogets kommunikative, pragmatiske funktioner for at afklare, hvordan disse funktioner styrer grammatiske strukturer. Set fra den funktionelle synsvinkel kan sprogets struktur ikke isoleres fra de pragmatiske, kognitive og sociale faktorer, den er bestemt af.

Men funktionel grammatik drejer sig ikke bare om én grammatik-skoles kontrovers med en anden. I sidste ende er den funktionelle grammatik udtryk for det pragmatiske paradigmes sammenstød med strukturalismen, det funktionelles opgør med det formelle. Spørgsmålet er hvor mange af den klassiske strukturalismes bastioner der står tilbage, når selv de mindste sproglige enheder må analyseres i et pragmatisk perspektiv?

Dette spørgsmål vil vi lade læseren om at besvare, med en teoretisk oversigtsartikel om funktionel grammatik og nogle eksemplariske analyser til hjælp.

Lisbeth Falster Jakobsen (Københavns Universitet) giver i artiklen *Tag sprog alvorligt!* en præsentation af den funktionelle grammatik, hvor kri-

tikken af Chomsky-paradigmet danner baggrund for en gennemgang af den funktionelle grammatiks grundsynspunkter. Forholdet til tilgrænsende videnskaber samt nuværende teoretiske problemer skitseres, og tre af de mest fremtrædende skikkelser inden for den funktionelle grammatik, Simon Dik, M.A.K. Halliday og Talmy Givón, bliver præsenteret. Den teoretiske oversigt rundes af med en kort omtale af den danske københavnerkreds.

Jann Scheuer (Københavns Universitet) udfører en analyse af jobsamtaler ud fra de perspektiver og analyseniveauer som den funktionelle grammatik arbejder med. Hvor grammatikker i bred almindelighed drejer sig om sætningen og dens opbygning, behandler artiklen *Jobsamtalens grammatik* personlige pronomener. Med afsæt i konkrete jobsamtaler diskuteres og beskrives de mange funktioner som pronomenerne har på forskellig sproglige niveauer – herunder de sociale, kognitive og pragmatiske funktioner.

Artiklen *Semantisk aktionalitet* i dansk er en undersøgelse af hvordan vi på dansk udtrykker komplekse handlings- og tidsforhold gennem en kombination af verber og verbalpartikler. Bjarne le Fevre Jakobsen (Odense Universitet) beskriver hvordan tilføjelsen af en adverbial partikel påvirker verbalprædikatet og ændrer sætningens samlede betydning i eksempler som *Motionisten løber over for Motionisten løber til*.

Visse adverbialer kan optræde på flere forskellige pladser i ledsætninger, som fx *Sig til, hvis du ikke kan komme* vs. *Sig til, hvis ikke du kan komme*. I et korpus, der i høj grad består af talesprogsfraser, foretager Eva Skafte Jensen (Københavns Universitet) med artiklen *Neksusadverbialets placering i ledsætninger* en topologisk undersøgelse af, i hvilke ledsætninger adverbialerne kan rykkes frem. Der opstilles den tese at adverbialerne er udtryk for 'kontrastphema', dvs. en bestemt informationsstrukturel ordning af sætningens led. Endelig opstilles en række betingelser for at phema kan kontrasteres.

Som altid rundes NyS af med anmeldelser af aktuelle bøger, og i dette nummer er der blevet plads til to bogomtaler. Først anmelder Tore Kristiansen (Københavns Universitet) Ulla-Britt Kotsinas' bog *Ungdomsspråk*, en undersøgelse af unge stockholmeres sprog. Dernæst bliver Ulla Börestam Uhlmanns disputats *Skandinaver samtaler* om interaktionelle strate-

gier i samtaler mellem danskere, nordmænd og svenskere, anmeldt af Erik Møller (Københavns Universitet).

NyS 21 vil blive et blandet nummer, mens NyS 22 bliver et temanummer om forholdet mellem semiotik og sprogvidenskab. Næste temanummer, NyS 24, vil behandle temaet køn og sprog.

Med venlig hilsen
REDAKTIONEN AF NYS